

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Képző - Mozgóképkultúra- és Média szakra

SZAKDOLGOZAT

Egyszervolt Menyasszonyok

Név: Lengyel Sára

Neptun kód: QFP8NT

KÉPZÉSI HELY: Rippl-Rónai Művészeti Intézet

Kaposvár 2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Rippl-Rónai Művészeti Intézet
Lengyel Sára QFP8NT

Konzulens:
Csoma Sándor, művésztanár

MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Rippl-Rónai Művészeti
Intézet

2. sz. melléklet. Konzulensi nyilatkozat

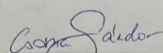
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év május hó 03 nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!!

3. sz. melléklet. Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

Alulírott LEUGYEL SARA, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, KAPOSVÁRI Campus, Végzettség megnevezésével és a szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozik, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év május hó 04 nap

Hallgató

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	1.o.
2. 2. A könyv kezdetei.....	2.o.
3. Előkészületek.....	3.o.
3.1.1. Film elmélet.....	4.o.
3.1.2. Képi világ, inspiráció.....	5.o.
3.1.3. Technikai megvalósítás.....	6.o.
4. Forgatás és vágás munkálatok.....	6.o.
5. Interjúalanyok.....	7.o.
6. Utómunka fázisok.....	8.o.
6.1. Lineáris vágás.....	9.o.
7. 7. Film jelentősége divat- és kortörténelmi, szociológiai szempontból.....	9.o.
8. A film utóélete.....	10.o.
9. Köszönetnyilvánítás.....	10.o.
Irodalomjegyzék.....	10.o

1. Bevezetés

Az Egyszervolt Menyasszonyok című dokumentumfilm, A Magyar Esküvői Divat 1910-1990 című könyv készületeinek második kötetébe ad betekintést. Illetve a könyv megjelenését követően, a kordokumentumból tervezett dokumentumfilm előhangja. A rövid dokumentumfilm megközelítése nem a könyv nyomdai, valamint a gyűjtés és egyéb munkálatok megjelenítésére fókuszál, hanem a magánszemélyek által beküldött személyes történeteik van a hangsúly. Egy személyes elmeséléseken alapuló dokumentumfilm, ami elbeszéléseken keresztül mutatja be az akkori korra jellemző társadalmi, párkapcsolati alakulási aspektusokat. Ezáltal jelentős hangsúlyt kapnak a személyes történetek, és az azokat elmesélő karakterek, melyek valós személyek és a történeteik is valósak az ő emlékeik felidézése. Fontos megemlíteni, hogy a személyes történeteket megosztók, korban és nemben, nő és férfi szemszögéből hallhatjuk. A személyes történeteiket elmesélők Magyarország különböző helyein élnek és más-más egzisztenciával rendelkeznek. Ezzel a tematikával is megjelenítve azt a konzekvens jelenséget, hogy társadalmi és etnikumba való hovatartozástól független a szerelem. A megismerkedés és a házasság eldöntésének folyamata minden esetben egy lineárisan lekövethető folyamat a párkapcsolatokban, megismerkedés, szimpátia, szerelem, döntés és választás, elköteleződés majd a közös jövő tervezése, kölcsönös együttműködés, a párkapcsolaton és egymás támogatásán való közös munka.

2. A könyv kezdetei

Maga a könyv ötlete 2011-ben született meg Tánczos Anita által, akit erre édesapja ifj. Tánczos Zoltán inspirált. Az ötlet tesztelése céljából kisebb léptékben elkészítette az első kötetet, A Magyar Esküvői Divat 1940-1980 című könyvet. Az első kötet gyűjtőmunkálatai Győr-Moson-Sopron Vármegyében vették kezdetét, különböző média platformokon felhívás keretein belül kérték az adott évtizedekre a személyes családi albumokból az esküvői fotók felajánlását. A gyűjtőmunka kezdetben kizárólag az adott négy évtized esküvői öltözékeire szeretett volna fókuszálni, azonban a felajánlók önkéntesen kezdtek mesélni a fotó elkészültét megelőző történetet, a szerelmük kibontakozását. A könyv tartalma ennek hatására öngerjesztően kibővült, már nem csak a divat, hanem személyes történetekkel keretezett album. Az első kötet, 2 éves gyűjtőmunka eredményeként jelent meg könyv formájában 2014-ben. Az első könyv, 1940 és 1980 közötti időszak esküvői divatját, évtizedekre lebontatva mutatja be, a magánszemélyek által felajánlott esküvői fotókból összeállítva. A személyes történetek, a megismerkedés, találkozások, szerelmek szárbá szökkenése és a szeretett kapcsolat megszületése, az elköteleződés és a közös élet tervezésén át, egészen a házasság és ennek a szakrális eseménynek megörökített memoranduma az esküvői fotó, amely két ember közös útjának a kezdetét is jelöli. Divattörténet jelentősége mellett együttesen foglalkozik a képek mellé mellékelt személyes történetekkel, hozzávetőleges érintve az adott évtizedre jellemző esküvői szokásokat. Például a 70-es években, hogyan zajlott egy hivatalos polgári esketés anyakönyvező által vezetve és annak hivatalos szövege. A gyűjtőmunka mellé párhuzamosan megjelent a kutatómunka, az előbb említett anyakönyvezető által celebrált esküvő, hangszalagon lett rögzítve. *“ Első ízben a megyénk viselet kultúráját foglaltuk össze Szerzőtársammal, melynek célja, hogy a ruhák, a viráqkötészet, a fodrászat és a fotózási szokások áttekinthetővé váljanak. Megkezdjük egy újabb fotóalbum összeállításnak munkálatait, országos szinten gyűjtjük megyékre bontva az esküvői viseleteket, szociológia és viselettörténeti szempontokat is figyelembe véve.”* (Idézet Tánczos Anita előszava a Magyar esküvői Könyv 1940-1980 című könyv első kötetéből) Az első könyvben szereplők történetei sok esetben megható, érzékenyítő történetelbeszélések voltak, ez nagyban annak köszönhető, hogy a könyv gyűjtőmunkálatai érintették a második világháborút és az azt követő időszakot. A 60-70-es éveket bemutató részekben pedig megjelentek a vidámabb szabadabb hangvétellű sztorik, ami azonos azonban minden történetben a mély érzelmekkel telítettség. Ekkor fogalmazódott meg a szerző, ötletadó, Tánczos Anitában, hogy ez egy jelentősebb, nagy lehetőségeket magában hordozó korszakalkotó kezdeményezés, amit egész Magyarországon hirdetni kell, nem csak Győr-Moson-Sopron vármegyében. Pár év múlva, 2020. Novemberében meghirdetésre került, újabb felhívások keretében országosan is a kezdeményezés. *“ LÉGY RÉSZESE EGY DIVATTÖRTÉNETI KÖNYVNEK. Az első országos esküvői divattörténeti könyv, melyet hétköznapi emberek*

memorandumai tesznek hitelesebbé. Legyél részese és oszd meg velünk életed ritka pillanatát, az esküvői fotódat. Bizalmunkat elfogadva szívesen vesszük, ha történet, akár a ruháról, vagy a képen látható pár bimbózó kapcsolatáról, illetve a házasságkötés emlékezetes pillanatáról is essen szó.” (Idézet, hivatalos felhívás a social média felületen) Először a social médiában került ki a felhívás, majd az országos média, a televízió és napilapok, internetes újságok is érdeklődéssel fordultak a kezdeményezés felé, ezzel segítve a gyűjtőmunkában résztvevőket, egyre szélesebb körben terjedt el a felhívás és ezzel karöltve kiterjedt országszerte. Az országos hír nagyban befolyásolta a gyűjtőmunkát, mivel már nem csak magánszemélyek kezdték megosztani az esküvői fotóikat, hanem néprajzkutatók és egy adott helységben élő és tevékenykedő művelődés szervezők is csatlakoztak a kezdeményezéshez és az általuk gyűjtött kutatásaikat felajánlották a könyv szerkesztéséhez. Az 1910-es évektől egészen a 1990-es évekig érkeztek be esküvői fotók, már többük mellé mellékelve a személyes történeteket, és az akkori esküvői, lakodalmi szokások leírásait. Az első könyv 1940-1980 közötti időszakot mutatta be Győr-Moson-Sopron vármegyére vonatkoztatva, a második kötetet a beérkezett fotók mellé beérkezett anyagok, történetek, leírások határozták meg, amely 1910 és 1990-es éveket öleli fel. Az alkotókban ekkor fogalmazódott meg ezen készülő könyv művészeti jelentősége, (nincs Magyarországon hasonló, esküvői divattal ilyen átfogóan tervezetten foglalkozó kordokumentumok, összetettségében részletes könyv) nemcsak divattörténeti aspektusokban való vizsgálódása és feltérképezése, hanem a személyes történetek miatt, mely kiválóan levetítik az adott kor szociográfiáját. A könyv az első részhez hasonló album titulását immáron kinőtte és történeti-művészeti terepre lépett. A könyv gyűjtőmunkálatai még egy fontos dolgot tárt fel, hogy Magyarországon a népviseletben tartott esküvők és az ezt övező hagyományok a 70-es évekre lassanként kikoptak, generációról generációra nem adódtak át a hagyományos, tradicionális viseletek divatja. Szembesültek azzal is, hogy az országban található népcsoportokra is egységesen fókuszálni érdemes, mivel az adott vármegyét és azok szokásait nagyban befolyásolták. Ebben segítségükre voltak a gyűjtőmunkához csatlakozó közösségek és csoportok, pl. a sváb és roma. A kutatómunka alatt derült ki, hogy korábban egy adott népcsoporttal és annak népviselet kultúrájával foglalkoztak, illetve erről dokumentáció készült. A Magyar Esküvői Divat 1910-1990 című könyv a jelenben ezek összefoglalója is igyekszik lenni.

3. Előkészületek

Személyes érzelmi kötődés alakult ki bennem is a könyvvel kapcsolatosan, mivel gyerekkorom óta az ötlet dédelgetés hallva a háttérben magam is a részesévé váltam. Látva a projekt haladását, foglalkoztatni kezdett a témája. A könyv készítőivel folytatott diskurzusokon keresztül és a kiadvány megjelenésével kapcsolatosan érdekelték a jövőbeni terveik. A tervek szerint szerepel náluk a könyv megjelenése után, az albumban megjelenő, és a fotókkal hozzájárulókkal készülő dokumentumfilm terve. A dokumentum film, elő dokumentumfilm ötlete merült fel bennem, egyfajta vázlat a terjedelmesebb hangvételű készülő film előtt. A könyv megfilmesítése kezdetén, fontos volt megfogalmazni a készülő film üzenetét és témáját, annak központi elemét; az élettörténeteket és a kibontakozó szerelmeket, ezzel érzékenyítő hatást gyakorolva nézőkre. Az idős hölgyek és urak, azok gyermekei, unokái, esetleg még elő távoli rokonaik által, a könyv gyűjtése alatt a készítőik részére elküldött személyes történetek olyannyira meghatónak bizonyultak, hogy kétséget nem férve biztos volt, hogy a dokumentumfilmbe kellenek interjú alanyok, mégpedig az ezen történeteket elmesélő civil személyek. Az előkészületek alatt több történetet tüzetesen átolvastam, mire megtaláltam azon elmeséléseket, amiket összevetve kialakult egy egymással beszélő, összetett, komplex történetmesélés, ami az elképzelt film hangulatához és stílusához is tökéletesen illett. A dokumentumfilm alapját, a szerző, a könyv ötletének megszületésének elmesélése adja meg. Az interjúalanyokat külön-külön felkellett keresni és felvázolni, hogy egy rövid dokumentumfilmhez szeretném abban a segítségüket kérni azáltal, hogy kamera előtt is meséljék el a megismerkedésük és házasságkötésük történetét. A dokumentumfilm előkészületinek szervezési feladatai és az interjúalanyok idejéhez való rugalmas alkalmazkodás, a logisztika elengedhetetlen részét kezdte képezni. Az előkészületek alatt szembesültem azzal, hogy egy dokumentumfilm forgatási helyszínre való kitelepülése és a felvételek lebonyolítása illetve egy teljes stáb odaszervezése rendkívül időigényes feladat. Az interjúalanyok pedig hétköznapi emberek, akik nehezen vagy csak bizonyos

idő elteltével engednek fel és beszélnek teljes természetességgel kamera előtt, ennek megfelelően egyértelmű volt, hogy egy többszemélyes stáb előtt még nehezebben nyílnak meg, esetleg feszélyezve vagy zavarban érzik magukat. Első próbálkozásom alatt vált világossá, hogy egy teljes stáb munkáját egyedül kell elvégezni, így őrizve meg a természetesnek ható történetmesélést az interjúalanyoktól. A bizalom felépítése az interjúalany és a kamera mögött álló riporterként is működő közt. A dokumentumfilm előkészületeibe beletartozott a készülő könyv esküvői fotógyűjteményéből való képek leválogatása, ami relevánsan illeszkedik vágóképekként az interjúalanyok által elmesélt történetekhez. A házastársakról kevés olyan fotó készült, ami a megismerkedésük egy adott pillanatában örökítette meg őket, ez a kor adta technikai lehetőségek hiányából adódóan nem valósulhatott meg, hogy olyan fotók készüljenek ahol együtt szerepelnek az udvarlási időszakban. Az esküvőn készültek olyan fotók ahol nem csak a pár és a násznép látható, hanem a lakodalom többi szereplője is megjelentek, mint például a zenészek, a szakácsok, és az italt felelős személyek. Olyan háttéranyagról van szó, mely nagyon jól reprezentálja, bemutatja az adott kor lakodalmi hangulatát, egy örömteli szakrális esemény utána mulatságot. A Magyar Esküvő Divat 1910-1990 című készülő könyv alapkonceptiójával ellentétben, a dokumentumfilm nem divat- és viselettörténet központú. A könyv átfogóan mutatja be évtizedekre lebontva, az adott korszakra, népcsoportra jellemző esküvői viseletek alakulását, menyasszonyi divatra jellemző trendjeit. A dokumentumfilm a viseletek mellett beküldött emberi történetekre koncentrál. Az esküvői fotókat nézve, hogy a képen szereplők, kik lehettek, hogyan ismerkedtek meg.

3.1 Technikai elgondolások

3.1.1 Filmelmélet

Filmkészítési szempontból Kulesov Montázs teóriájának mély tanulmányozása alapozta meg a film szerkezeti és képi felépítését. Elsősorban a vágóképek egységesítése, történetbeli összekapcsolása fontos szempont volt a film nyelvének meghatározásában. Kulesov teóriája és Ezeinstein és az orosz montázselmélet azt vizsgálja, a filmbe bevágott snittek, azok hosszának sorrendjének megváltoztatása miként változtatja az adott jelenetet, vagy akár az egész film jelentését, üzenetét, érzelmi hatáskörét a nézőre, a karakterek megváltoztatásával, minden más jellegű utómunka nuansz nélkül. *(Lev Kulesov: A montázs mint a filmművészet alapja forráslink: <https://mek.oszk.hu/00100/00125/html/02.htm>)* Emiatt a vágóképek, amiket készítettem a filmhez, kapcsolatban állnak egymással (hiába állnak sokszor egymástól 5 perc filmidő távolságra). *(Szergej Mihajlovics Eizenstein: Montázs 1938 (részlet) forráslink: <https://mek.oszk.hu/00100/00125/html/02.htm>)*

A film 2 fő fogalom szerint van tagolva: szerelem, házasság. Ezen fogalmak a jelenetek előtt fekete blank screenen vannak feliraton megjelenítve, ezzel is jelezve a néző felé a direkt, tudatos tagolás történetvezetési jelentőségét. A fogalmak megjelenítése után következnek a fent említett elméleti elgondolás alapján elkészített vágóképek. A vágóképek fontossága, a szerkezeti egység alapját szolgálják. Az említett két fogalom az interjúalanyok elmesélt élettörténetét tagolja két fontos részre, a szerelem (hol éltek, mivel foglalkoztak, hol voltak amikor megismerték a párjukat), házasság (hogyan, hol és mikor volt az esküvőjük és utána együtt házasságban élt pár évüket öleli fe, közös életük párjukkal, gyermekeik születésének története). Ezzel egyidejűleg búcsúzik a film készítője elhunyt édesapjától, aki a film forgatásán már nem tudott jelen lenni. Az előbb említett tagolást kísérik a vágóképek és azok koncepciója. A vágóképek egy egész napot és a tavasz évszaknak eljövételét kísérik végig, napfelkeltétől napnyugtáig, szürke, kihalt fák és mezőkön keresztül a bimbózó zöld erdőkig, ezzel szimbolizálva az emberi élet történetét és azt érzékeltetve, hogy a minden egy körforgás, a természet rendje szerint működik. (hasonlóan az évszakok váltakozásához) valami új eljövételét, új dolog születését jelenti.

3.1.2 Képi világ, inspirációk

Az alapkoncepció pontos meghatározása után, a technikai részletekkel foglalkozva, átgondolva a képi világ megvalósítását, az operatőri munka, képi világ megalkotása került napirendi pontra. Több dokumentumfilm inspirálta; többek között Szolnoki József - Pannonhalom és Zolnai Pál - A fotográfia és Sós Ágnes - Szerlempatak című filmje. Modernebb, kortárs köntösbe bújva pedig a könyvadaptáció Daisy Jones and The Six című sorozat inspirálta az analóg és digitális technikák keverésének módszertanbeli megvalósíthatóságát az emlékek felelevenítésétől a modern karakter attitűdjéig. A dokumentumfilm atmoszféráját megteremtő és meghatározó inspiráció volt, Tóth Barnabás - Akik maradtak és James Kent – Az ifjúság végrendelete című nagyjátékfilm, a szomorkás, melankolikus hangulat drámai megjelenítésében és a karakterek interakcióiban, azok múltjainak feltérképezésében a néző irányába.

Operatőrileg a szimmetrikus képek teremtik meg azt a harmóniát, amiket a történetek elbeszélése alapján megjelenhet a néző előtt; a jó és a rossz egyensúlya, a születés és elmúlás, fiatalság avagy öregség. Az interjúalanyok egyedi visszaemlékezései az elmúlt élettörténetek megélésének a nézők elé tárása létrehoz egy különös kapcsolódást, amellyel a néző valamelyest intim közegbe kerül a hallottakkal és látottakkal, létrehozva feltehetően bennük egy nosztalgikus érzést. Ezek olyan történetmesélések amellyel könnyedén lehet azonosulni, mivel egyetemes emberi kapcsolódásról és érzelmek megéléséről esik szó. A vágóképek hossza teremti meg a ráhangolódást arra, mielőtt megszólalnak az interjúalanyok. (*EISENSTEIN - Premier pláiban Európa Könyvkiadó Budapest, 1979*)

Zoom technika mellőzésre került a film forgatási munkálatok folyamán, ugyanis egyik részénél sem tűnt indokoltnak - ellentétben néhány drón felvételnél használt fart technikával készült felvételekkel. A kompozíciók és képek a film során fixek, sokszor szimmetrikusak, ezzel nyugalmat és harmóniát közvetítve éreztetve a néző felé. (André Bazin: A filmnyelv fejlődése forráslink: <https://mek.oszk.hu/00100/00125/html/02.htm>)

- szakmai előtapasztalat a dokumentumfilmben

2018-ban jelent meg Lengyel Sándor - Amíg a gyertya el nem égett című kétrészes dokumentumfilmje, ami az 1956-os forradalom politikailag elítélt magyar állampolgárok Budapesti Farkasréti temető 301-es parcellájába való elnyugosztalásukkal foglalkozott. Többek között az elkészültek mélyreható kutatómunka részében nyertem betekintést, többek között a fennmaradt, férjüket gyászoló özvegyek, fiaikat gyászoló anyák leveleit, szerettük halálának történetét elmesélő nyilatkozatokat, amiket válogatva rajzolódott ki a dokumentumfilm szerkezeti felépítése. A talált írásoknak tulajdonosai nagyrészt elhunytak vagy nem akartak szerepelni, ezért narrátorok olvasták fel szövegeiket, amikre vágóképek kerültek megjelenítésre. Ezen tapasztalatok biztosítottak egy stabil tudáshátteret, amivel megtudtam filmművészetileg közelíteni diplomafilmem témáját. Az interjúalanyok megnyilatkoztatása és a vágóképek közti kapcsolat megteremtése oly módon, hogy ne domináljon az etűd jelleg a film során.

3.1.3 Technikai megvalósítás

Egyszemélyes stáb révén a technikai megvalósítás paraméterei korlátozottak voltak, ami esetemben, a dokumentumfilmnél nem jelent megoldhatatlan hátrányt. A felvételeket egy sony a6000 géppel kerültek felvételre. Az interjúalanyokkal egyeztetett időpontban, elutazva személyes lakhelyükre készítettem a felvételeket. A koncepció része volt, hogy az alanyok saját lakhelyén készüljenek a felvételek, ugyanis ezek is hordozzák a karaktereket, az alanyoknak nem idegen környezetet, könnyebben tudnak kamera előtt beszélni, ezek is alkotnak egyfajta benyomást. A személyes találkozás keretein belül, a felvétel készítése előtt történt személyes beszélgetés, hogy fel legyenek készítve az alanyok a kamera előtti szereplésre, viselkedésük, szereplésük minél természetesebb, elengedett legyen.

4. Forgatási és vágási munkálatok

A vágói munkálatokat megelőzően a fentebb említett két fő fogalom volt a mérvadó. A vágás ritmikája, a zeneválasztás mindezen két fogalom köré épült. Walter Murch – Egyetlen szempillantás alatt című könyvéből idézve:

” Az ideális vágás” (szerintem) az, amelyik egyszerre elégít ki az alábbi hat feltételt:

1. Érzelem (51%): Megfelel az adott pillanat érzelmi töltésének
2. Történet (23%): Előre viszi a történetet
3. Ritmus (10%): Abban a pillanatban történik, ami a ritmikailag érdekes és pontos”.
4. Nézői figyelem követése (7%): Követi a közönség tekintetének vándorlását a képen belül - vagyis arra fókuszál, amire a néző érdeklődése abban a pillanatban összpontosít.
5. Nézésirány (5%): Tiszteletben tartja a plánozás” szabályait, vagyis betartja a háromdimenzióstér két dimenzióra szűkítése által megkövetelt nézésirányokat.
6. Térbeli folyamatosság (4%): Megfelel a térbeli folyamatosság követelményeinek, vagyis ügyel a szereplők elhelyezkedésére a valóságos játéktérben. (WALTER MURCH - Egyetlen szempillantás alatt Francia Újhullám kiadó, 23. p.)

Tehát vágási szempontból nagyjából ezen százalékarányokra bontottam a diplomafilmemet. Vágásnál fontos volt a lassú tempó, a felépítés, érzelmi töltet fokozásának lassú kibontakozása, mindezek mellett az interjúk tartalmilag jelentős mértékű szelektálása. Célként tartani kellett a 20 perc filmidőt, emiatt (és a nyers interjúk hosszúsága miatt) csak a lényeges, történetbeszélés szempontból csak releváns interjúrészek kerültek beválogásra.

Ritmikailag a két fő fogalom által meghatározott rész különböző filmidőben került megjelenítésre: Szerelem (30%), Házasság (40%), ezen arányok megfigyelésénél is értelmezésre kerül a hangulatfokozás, ami a Házasság résznél kerül fordulóponthoz.

A Kulesov montázsteóriát alkalmazó, filmem vágási fázisában nagyban befolyásoló, inspiráló film Pálfi György - Hölgyeim és Uraim című montázsfilmje volt. Ebben a filmben saját felvételek nélkül Pálfi György több, mint 100 fim jelenetét, snittjét felhasználva alkotott egy összefüggő, értelmezhető történetet. Ebben a filmben alkalmazott vágási technikákat próbáltam beépíteni a saját filmembe, hogy a vágóképek és az interjúk között összefüggő, a néző számára is értelmezhető kapcsolat jöjjön létre.

-zene

Zenének egy hagyományos magyar zenét választottam, ezzel is erősítve a magyar hagyomány hangsúlyozását a film alatt. Egy kicsi melankólikus hangulat megteremtése e téren is fontos volt, amire kiindulópont 5-6 hang folyamatos ismétlődése jelentett. A hangok ismétlődése a film elején csak alapjául szolgálnak, utána a zene egyre jobban felépül, dinamikussá válik, ezzel fokozva a film drámai hangulatát, egyre előrébb lépünk a születéstől egészen a házasságig. (PÓLIK JÓZSEF - Körhinta a viharban Debreceni Egyetem kiadó, 2019

FILM + ZENE = FILMZENE? - Írások a filmzenéről, szerkesztő: Kenedi János, Zenemű Kiadó Budapest, 1978)

-interjúk

Az interjúalanyok kiválasztása során fő szempontnak tekintettem, hogy előzetesen megismerkedjek velük. Nem színész mivoltuk csak még személyesebbé tette a film hangulatát, ezért a beszélgetés során nem kerültek kijavításra félresikerült helyzetek vagy mondatok, az interjúztató kérdéseivel nagy távlatokban vezette csak a beszélgetést (abban az esetben, ha elakadt volna a folytonosság).

-super 8

Több Super 8-as felvétel megjelenik a film végén, a stáblista alatt. Lengyel Sándor - ...És beszálltunk a hintába című fesztiváldíjas kisfilmje jeleníti meg a randevú helyszínét és családdal együtt töltött időt. Ez a film egyik motívuma, a búcsúban találkozó párok udvarlási szakaszban való lencsevégre kapása. Ebben a kontextusban az analóg technika keveredésének a mivolta a digitálissal olyan funkciót hordoz magában, miszerint a nézőben az elmesélt történeteken keresztül nemcsak az esküvői fotókon keresztül tudatosul és azonosul az interjúalanyok visszaemlékezése, azok érzéseivel, hanem nosztalgikus hangulatot gerjeszt, emlékeket ébreszt. Valójában ennek egyfajta érzékenyítő szerepe

van: érzékeli az idő múlását, a szereplők mögött tudott életutat. És ez az érzékenyítő szerep olyannyira fontos egy fiatalabb nézőnél, mint egy idősebbnél, aki élt a visszaemlékezett korban.

-drónfelvételek

A felvételek egy DJI Mavic Air drónnal készültek. A beillesztésre került drónfelvételek koncepciója a helyszínre, évszakra, légkörre utal. A természetről és faluról készült légfelvételek erős hangulatot teremtenek.

5. Interjúalanyok

Cseri Erika

Egy nagyvárosi jómódú családba született nő szemszögéből kapunk betekintést az élettörténetébe. Elmondása szerint nagypolgári család egyedüli gyermekeként született, szüleit a közhivatalnoki munkájukból és belvárosi életvitelükből adódóan Győrben köztisztviselőként álló sokak által ismert személyek voltak. Erika később szülei mintáját követve hasonló szakmai pályát választott, az ezzel járó nehézségekről, és a szülei büszkévé tételéről is hallhatjuk gondolatait. Mai napig saját könyvelő cégében ügyvezető és dolgozik, egyetlen gyermeke született házasságából, fia Roland. A házassága idővel felbomlott, mégis jó viszonyt ápolva a mai napig volt férjével. Szüleit fiatalon elvesztette. A férjével való megismerkedésük és esküvőjük történetét hallgatni igazán szórakoztató, megmosolyogtató. Ez is jelképezi, hogy a múltra visszaemlékezés nem minden esetben keserűség, még annak tudatában is, hogyha a pár nem üli meg az aranylakodalmat, mert útjaik az örömteli és biztató kezdetek ellenére különváltak.

Goda Gabriella

A második Magyar Esküvői Divat 1910-1990 című készülő könyv munkatársa, a gyűjtőmunka koordinátora. Szülei Sváb származásúak, ezt a népcsoportot és az ezzel kapcsolatos kutatómunkát ő végzi. A dokumentumfilmben elmeséli nagypapája és nagymamája megismerkedésének történetét, ami a második világháború alatt bontakozott ki és több éves levelezés és várakozás előzte meg az ő házasságra lépésüket. A nagyszülei személyes, a frontról egymásnak írt levelezéseikbe nyerhetünk betekintést. Nagypapája több, saját maga által költött verset is írt választottjának, melyet Goda Gabriella felolvass a nézőknek.

Palotás Lajos

A nyugdíjas férfi karakterén keresztül ismerhetjük meg az ő történetét és hallhatjuk egy volt bevonuló katona életpályáját, élénk tárja a kantint időközönként elhagyó fiatalember milyen körülmények közt volt lehetősége megismerni feleségét akivel a mai napig együtt élnek. Egy idős férfi szemszögéből ismerhetjük meg az elköteleződés és választás jelentőségét, valamint a számára fontos családi egység közösségét. Természetességgel mesél arról melyet az akkori kor nyújthatott egy fiatal pár számára a közös élet megkezdéséhez.

Figler István

A Figler család amatőr video felvétellel készült riportjában a fiú unoka kérdezi nagyapját és nagymamáját megismerkedésének történetéről. A riport alatt rajzolódik ki az ő véletlenszerű találkozásuk, ami egy segítségnyújtással, kellemetlen helyzetből való kimentéssel indult, majd levelezés útján fokozatosan alakult kapcsolattá. Az ő közös életútjuk jelképezi a filmben a élethosszig tartó házasság jelképét, mely a régmúlt társadalmi elvárásoknak megfelelően, morális és erkölcsi szempontból is jellemezte az évtizedet, amiben egymásra találtak. Attól függetlenül, hogy egy közeli rokon a riportert, és az operátort, érezhető az interjúalany zavara és csakis a megfelelő kérdésekkel lehetett a történetet folyamatában kibeszéltetni belőle.

6. Utómunka fázisok

Nagyon fontosnak tartottam a vágás tudatos tematikájának felépítését, ezért is térek ki dolgozatomban többször részletesen erre a munkafázisra. Mint említettem a vágás teszi rá a pecsétet a kész munkára - legyen az pozitív vagy negatív végkifejlet. Az alapelképzelés egy közepesen rövid dokumentumfilm volt, ami erős érzelmi töltettel hat a nézőre.

A vágás több fázison ment keresztül, ezeket a fázisokat a következőkben ismertetem:

	Első verzió	Második verzió	Harmadik verzió
Szelektálás, rendezés	Kiragadni minden használható hangot, képet, videofelvételt	Kontextus szerint szelektálni	További szelekció, csak a fontos lényegretörő dramaturgiailag fontos részek kiválasztása
Importálás	Importálni mindent ami az első vágás kezdete előtt készült	Első pótforgatás felvételei importálása	Második pótforgatás felvételei importálása
Lineáris vágás	Snittek rendezése filmbeni idő szerint	Snittek rendezése filmbeni idő szerint	Snittek rendezése filmbeni idő szerint
Tematika	Alaptematikai felépítése	Tematika újragondolása	Tematika átrendezése
Finomvágás	X	X	Picture lock előtt snittek képkocka pontos vágása, ellenőrzés
Szín- és hangutómunka	X	X	Színezés és hangkorrekciók Picture Lock után

6.1 Lineáris vágás

A diplomafilm az Adobe Premiere Pro CC 2023-as verziójával készült. A lineáris és nem lineáris vágás közül a lineáris vágási technikát választottam a diplomafilmem elkészítésekor. Elsősorban nem vágószoftver választás volt, hanem inkább technikai. Tanulmányaim során több vágószoftver ismeretét sajátítottam el, ezek között voltak lineáris (Adobe Premiere Pro) és nem lineáris (Final Cut Pro, DaVinci Resolve Studio) programok is. A lineáris vágás folyamán a filmanyag már a filmszerinti sorrendjében kerül összevágásra, nem pedig kis részekre különbontva. Ez azért volt fontos és munka szempontjából átláthatóbb, mert így könnyebben át lehetett látni az egész film felépítését, snittről snittre, valamint a szoftver technikai szempontjából ezekbe a struktúrákba utólag könnyen bele lehetett nyúlni, változtatni hosszúságukon, vagy újragordonni őket. Továbbá a filmben feliratot is kellett készíteni érthetőség és fordítás okán, ezt pedig az Adobe Premier program könnyen kezelhető feliratozó része könnyűvé és gördülékennyé tette.

Az interjúk során többször előfordult nyelvbtlás, akadozottság az alanyok beszédében és elkerülendőek voltak a látható jump cut-ok de sok esetben nem lehetett elkerülni, hogy ne legyen belevágva egy-egy gondolatmenetbe. A látható vágás oly módon került kiküszöbölésre, hogy képkocka pontosan történt, amikor az interjúalany teste, gesztusa, hanglejtése azonos időben történik, így elkerülve a vágási disszonanciát.

A szín- és hang utómunkálatok során javításra és decibel kiegyenlítésre kerültek az interjúhangok, valamint a túlzottan, a film egészének képi világától eltérő képek is korrigálásra kerültek. A képi színezés természetes maradt, nem kapott extra színezést - ezzel elkerülve a plasztikusságot.

7. Film jelentősége divat- és kortörténelmi, szociológiai szempontból

A film egyik fő aspektusa a régmúlt korok felidézése az interjúalanyok által. Szociológiai szempontból azért fontos a film ezen érzelmi töltete, mert a film célközönsége elég sokszínű, nehezen behatárolható konkrét csoportra, ugyanis a fiatal 14 évesektől terjed egészen az idős (a nagy érzelmi töltet miatt legfőképp női) korosztályig. A film bizonyos tekintetben egy kosztümös film könyv változata, itt a visszaemlékezés a régi korok felidézése vizuálisan nem kerül megjelenítésre, hanem a néző képzeletére van bízva, egyidejűleg történik, az interjúalanyok elbeszélésével. Szociológiailag több tanulmány is foglalkozik napjaink azon probléma körével, miszerint a Z és a fiatalabb generációk párválasztási, udvarlási, alapvető etikai és illem szokásai az utóbbi két évtizedben látványosan hanyatlott. Ennek nyilván több oka (politika, hagyományok nem ápolása, gyereknevelési attitűd változás, modern technológia és tömegmédia túlzott beépülése a mindennapokba) és ezen problémát a film nem vizsgálja, de párhuzamba állítja a régi szokásokkal. Megjelenít egyfajta természetes generációs szakadékot is, de régi korokat a maguk őszinte valójukban jeleníti meg, ami érzékelteti főleg a fiatalabb generációból származó nézőkkel, mennyire más szokások uralkodtak régen. A modernizációt nem állítja negatív színbe, csupán elmeséli a főbb különbségeket. Ebből a szempontból van egyfajta nevelő célzata is, hiszen perspektívát mutat egy viselkedési formának, ami napjainkban nem jellemző, nagyon ritka jelenség, mint például az eljegyzés folyamata. Az interjúalanyok történetei szerint mindig biztosak voltak választottjukban és rövid időn belül döntöttek kivel akarják leélni életüket, vagy annak egy részét. Nincs szó nagy drámai fordulatokról, bizonytalanságról, kétségekről, csakis a nyers őszinte szeretetről mind a választott párjuk, mint a családi felé. A család fontossága is megjelenik a filmben, amit a szereplők a biztonság szóval írnak le. A mai 21. században az emberiség nagyon elmagányosodott, a házasságok nagy része válással végződik, kevés szociális behatás éri az embereket, megnőtt a depressziósok száma. A filmben három történetszál is elmeséli második világháború, és a sorkatonaság sors megpróbáltatásait, és mindazok ellenére a türelem és a szeretet győzelmét.

(RICHARD C. ATKINSON, ERNEST HILGARD - *Pszichológia*, OSIRIS KIADÓ KFT., 2005, terjedeleme: 848 oldal)

ROBERT JOHNSON, VIVIAN MCCANN, PHILIP ZIMBARO - *Pszichológia mindenkinek 1.*, Open Books kiadó, 2022, terjedeleme: 293 oldal)

8. A film utóélete

Ez a film előhangja akár egy egész estét betöltő dokumentumfilmnek. A tervek szerint, a jövőben több interjúalany kerül megkeresésre, ami még jobban fogja gazdagítani a film tartalmát.

9. Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni a könyv szerzőjének Táncczos Anitának a segítséget és a közös munkát, nélküle nem jöhetett volna létre ez a dokumentumfilm.

Irodalomjegyzék:

TÁNCZOS ANITA - *Magyar esküvői Könyv 1940-1980*, 2014 (1.p.)

EISENSTEIN - *Premier plánban Európa Könyvkiadó Budapest, 1979*

NEMES KÁROLY - *A Filmművészet Fejlődése A Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum közös kiadása Budapest, 1979*

WALTER MURCH - *Egyetlen szempillantás alatt Francia Újhullám kiadó*

SZABÓ GÁBOR - *Hogyan kommunikál a film? AB OVO KIADÓI KFT., 2002, terjedelem: 160 oldal*

RICHARD C. ATKINSON, ERNEST HILGARD - *Pszichológia, OSIRIS KIADÓ KFT., 2005, terjedelem: 848 oldal*

ROBERT JOHNSON, VIVIAN MCCANN, PHILIP ZIMBARO - *Pszichológia mindenkinek 1., Open Books kiadó, 2022, terjedelem: 293 oldal*

PÓLIK JÓZSEF - *Körhinta a viharban Debreceni Egyetem kiadó, 2019*

FILM + ZENE = FILMZENE? - *Írások a filmzenéről, szerkesztő: Kenedi János, Zenemű Kiadó Budapest, 1978*

BALÁZS BÉLA - *Válogatott Cikkek és Tanulmányok, Kossuth Könyvkiadó, 1968, terjedelem: 275 oldal*